

NORGES HØYESTERETT

Den 6. mars 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Indreberg, Noer og Arntzen i

HR-2025-452-U, (sak nr. 24-202585SIV-HRET), sivil sak, begjæring om gjenåpning:

X kommune

(advokat Frode Lauareid)

mot

A

(advokat Harald Grape)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder begjæring om gjenåpning av Høyesteretts dom 26. juni 2024 i sak nr. 23-112462SIV-HRET (HR-2024-1169-A).
- (2) Dommen som begjæres gjenåpnet, gjaldt krav om oppreisning fra kommunen fra en mor som var fratatt omsorgen for sin datter kort tid etter fødselen. Hun anførte at samværet med datteren hadde vært så begrenset at det hindret en mulig senere tilbakeføring av omsorgen, og at dette var i strid med retten til familieliv, jf. Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 og Grunnloven § 102.
- (3) Høyesterett kom til at myndighetenes inngrep krenket retten til familieliv. Høyesterett la særlig vekt på at den sterke reduksjonen i samværet med datteren fra hun var om lag halvannet år gammel, reelt sett innebar en oppgivelse av gjenforeningsmålet. Inngrepet var ikke basert på et tilstrekkelig bredt og oppdatert beslutningsgrunnlag, og begrunnelsen viste at det ikke var nødvendig og forholdsmessig. Kommunen ble dømt til å betale oppreisning til mor med 200 000 kroner og til å dekke hennes nødvendige sakskostnader.
- (4) *X kommune* har begjært gjenåpning av Høyesteretts dom i medhold av tvisteloven § 31-4 bokstav a. Det er anført at saken ikke var lagt opp slik at kommunen hadde foranledning til å føre bevis knyttet til saksforberedelsen til de to fylkesnemdsakene i 2013 eller hvilket faktisk grunnlag kommunen hadde for sine vurderinger i 2013 og 2014. Høyesterett burde ha åpnet for ytterligere forhandlinger etter tvisteloven § 9-17 andre ledd. Kommunen har lagt ved dokumentasjon som ikke ble lagt fram for Høyesterett, og vist til dokumenter som var inntatt i det faktiske utdraget, men ikke ble dokumentert under ankeforhandlingen. Det anføres at en ikke bare må se hen til hva barnevernet har gjort, men også til bidrag fra andre enheter i kommunen, her særlig den kommunale delen av Nav. Dokumentene viser at det forelå kritiske forhold av betydning for vurderingen av om mor var egnet til å ha omsorg for et prematurt barn, at det var utført kartlegging av mor, herunder

hjemmebesøk, og at familiesenter som tiltak var vurdert. En dom mot mors daværende kjæreste er også fremlagt. Det er påpekt at Høyesterett har lagt en for streng norm til grunn når det gjelder terskelen for omsorgsovertakelse, og at dette, selv om det ikke gir grunnlag for gjenåpning, er et moment i vurderingen av om det er grunnlag for gjenåpning. Endelig er det pekt på at saksbehandlingen for nemnda er muntlig, slik at det ikke blir riktig å ta stilling til om saken var tilstrekkelig opplyst ut fra dokumentene i saken. Det er nedlagt slik påstand:

«Sak HR-2024-1169-A vert gjenåpna.

X kommune vert tilkjent sakskostnader.»

- (5) A bestrider at det er grunnlag for gjenåpning. Det er vist til at kommunen har hatt alle sakens dokumenter tilgjengelig, og at alle relevante dokumenter har blitt fremlagt og gjort kjent for aktuelle rettsinstanser. Sentralt i saken stod kommunens plikt til aktivt å legge til rette for gjenforening av mor og barn etter omsorgsovertakelsen, og kommunens mangelfulle begrunnelse for de tiltak som skulle anvendes overfor mor og barn.
- (6) Saken dreier seg ikke om mors omsorgsevne eller samværsevne på tidspunktet for omsorgsovertakelsen eller i forkant av denne, som flere av dokumentene kommunen viser til, gjelder. Det meste av de påberopte dokumentene er følgelig ikke relevante for de spørsmålene saken gjaldt, og ikke av en slik karakter at avgjørelsen høyst sannsynlig ville blitt en annen om de hadde vært kjent. Det er nedlagt slik påstand:

«1. Begjæring om gjenåpning av 27. desember 2024 tas ikke til følge.

2. A tilkjennes sakens omkostninger med kr. 38.781,25.»

- (7) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at avgjørelser av Høyesterett kan gjenåpnes, og at et krav om gjenåpning avgjøres av Høyesteretts ankeutvalg, jf. tvisteloven § 31-1 fjerde ledd. Begjæringen skal behandles etter reglene om anke over beslutninger og kjennelser så langt disse passer, jf. tvisteloven § 31-8.
- (8) Etter tvisteloven § 31-4 bokstav a kan gjenåpning begjæres «hvis opplysninger om faktiske forhold som var ukjent da saken ble avgjort, tilsier at avgjørelsen høyst sannsynlig ville blitt en annen». Gjenåpning kan imidlertid ikke kreves av en grunn som er forkastet ved sakens behandling eller av en grunn som parten burde ha gjort gjeldende under sakens ordinære behandling, jf. tvisteloven § 31-5 første og andre ledd. Bortsett fra de tilfellene som er nevnt i § 31-3, kan gjenåpning ikke begjæres på grunn av feil ved rettergangen.
- (9) Ved Høyesteretts dom 26. juni 2024 ble X kommune dømt til å betale 200 000 kroner i oppreisning til A. Høyesterett kom til at As rett til familieliv etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102 var krenket. I dommen avsnitt 52 til 59 omtalte Høyesterett omsorgsovertakelsen i 2013, og pekte på at kommunens forberedelse og fylkesnemndas begrunnelse for omsorgsovertakelsen var utilstrekkelig. Flere av kommunens innvendinger mot dommen knytter seg til dette. Det sentrale for konklusjonen om konvensjonsbrudd er imidlertid at samværet mellom mor og datter ble såpass sterkt redusert at dette reelt sett innebar en oppgivelse av gjenforeningsmålet, uten at det var basert på et tilstrekkelig bredt og oppdatert beslutningsgrunnlag. Ankeutvalget viser til følgende uttalelser i dommen:

«Foreløpig konklusjon

(80) Jeg er kommet til at myndighetenes inngrep har krenket retten til familieliv etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102.

(81) Jeg legger særlig vekt på den sterke reduksjonen i samværet fra tolv til seks ganger årlig fra oktober 2014, og videre til tre ganger årlig fra januar 2015, som reelt sett innebar en oppgivelse av gjenforeningsmålet. Inngrepet var ikke basert på et tilstrekkelig bredt og oppdatert beslutningsgrunnlag, og begrunnelsen viser ikke at det var nødvendig og forholdsmessig. Enn mindre viser begrunnelsen at det var foretatt en så grundig og balansert avveining av kryssende interesser som kreves etter Høyesteretts storkammeravgjørelser HR-2020-661-S, HR-2020-662-S og HR-2020-663-S.»

- (10) Høyesterett kom til at dette utgjorde et ansvarsgrunnlag som ga A rett til oppreisning, og at kommunen sviktet i utførelsen av sine oppgaver etter barnevernloven på en slik måte at den kunne holdes erstatningsrettslig ansvarlig.
- (11) A fikk altså gjennomslag for sin anførsel om at samværsfastsettelsen var brudd på hennes rett til familieliv med datteren, jf. referatet fra As anførsler i dommen avsnitt 26:

«Kommunen forlot gjenforeningsformålet kort etter omsorgsovertakelsen og fastsatte et samvær som var så begrenset at det hindret en mulig senere tilbakeføring av omsorgen til mor. Kommunen pliktet å arbeide aktivt for gjenforening, blant annet ved å øke samværet, eventuelt ved saksframlegg til fylkesnemnda om økt samvær.»

- (12) Kommunens syn er at det i saken ikke var lagt opp til at saksbehandlingen i de to fylkesnemndsakene fra 2013 skulle prøves, og at Høyesterett i tillegg skulle ha sett hen til hva som ble gjort i saken fra andre deler av kommunen. Ankeutvalget viser til at saken fra starten av har handlet om kommunens ivaretagelse av As rett til familieliv med datteren etter omsorgsovertakelsen, særlig i forbindelse med at fylkesnemnda reduserte samværsomfanget i to omganger. Et sentralt spørsmål har vært om reduksjonen i samværet var tilstrekkelig begrunnet. Som det fremgår foran var disse vurderingene sentrale også for Høyesteretts behandling av saken.
- (13) Det var fylkesnemnda som fastsatte samværet. Ankeutvalget kan på denne bakgrunn ikke se at det kan ha vært overraskende at saksforberedelsen for fylkesnemnda var en del av det som ville bli behandlet i saken. Det omfatter hva kommunen som helhet foretok seg i saken for eventuelt å legge til rette for mer samvær. Samtlige av de dokumentene som kommunen nå mener inneholder nye opplysninger, er dokumenter som var kjent for kommunen da saken ble behandlet av Høyesterett. De påstått nye opplysningene burde kommunen dermed eventuelt ha påberopt under sakens ordinære behandling, jf. tvisteloven § 31-5 andre ledd.
- (14) Ankeutvalget kan heller ikke se at det strenge vilkåret om at det må være sannsynliggjort at opplysningene ville ført til at avgjørelsen ville blitt en annen, er oppfylt, jf. § 31-4 bokstav a. Utvalget finner imidlertid ikke grunn til å gå nærmere inn på dette.
- (15) X kommune påpeker videre at Høyesterett har lagt til grunn en for streng norm ved vurderingen av om det var grunnlag for omsorgsovertakelsen. Som også kommunen er inne på, gir imidlertid ikke feil ved rettsanvendelsen grunnlag for gjenåpning etter tvisteloven § 31-4 bokstav a, jf. Rt-2009-625 avsnitt 11 og HR-2021-236-U.
- (16) Begjæringen om gjenåpning må derfor forkastes.

- (17) A har krevd sakskostnader for Høyesterett med 38 781,25 kroner. Sakskostnader tilkjennes som krevd.
- (18) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Begjæringen om gjenåpning forkastes.

I sakskostnader for Høyesterett betaler X kommune til A
38 781 – trettiåttetusensyvhundreogåttien – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av
kjennelsen.

Ragnhild Noer
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)